

pride, da je večkrat šibe potreba. Ker se pa le toliko zoper šibo piše in govori, postanejo nekteri vestni učitelji boječi, ter mislijo, da se pregreše, če kdaj za njo primejo. Vprašam pa tukaj le to: Ali ni bolj pametno otroku, če ni miren, nekoliko šibice pokusiti dati, kakor pa pustiti, da bi celo uro klečal? — Učitelji brez šibe že prve dni ne morejo ukrotiti divjih, razposajenih in lenih otrok; vpehani in otrudeni zapusté konec tedna šolo, ter Boga zahvaljujejo, da nastopi dan počitka. Vest jih ne more tolažiti, da bi novo vodilo, ktereга so bili se pri-jeli, boljše bilo; tako se zopet bojé prihodnjega tedna, ker bodo ravno kej takšnega mogli skušati. V tolažbo teh zapišem te verstice, ne pa, da bi kateri moje besede tergal iz konteksta in po svetu trobil, da je mladost po Slovenskem tako sirova, da se ne dá drugače, kakor pa s palico ukrotiti, učitelji pa tako malo olikani, da ne razumejo drugače podučevati, kakor pa s šibo i. t. d.

(Konec prih.)

Nauk v branji v srednjem in višjem razredu ljudskih šol.

(Dalje.)

Do zdaj smo govorili od težav, ki otroka zaderžujejo, da na zapopadek ne porajta, kakoršnih je treba iskati pri otroku samem. Prestopimo se zdaj na takšne, kakoršne so večkrat v reči sami. Tukaj razločujemo tvarino in obliko.

Tvarina sama po sebi se težko razumé, če:

1. ima kaj takšnega v sebi, kar si otrok po svoji navadi ne more poočitati;
2. če presega otročjo pamet;
3. če je nasproti temu, kakor si otrok reči domišljuje.

Poglejmo vsako teh reči bolj na tanko. Nekatere vaje v branji popisujejo in govoré od reči, rastlin, žival, krajev, šeg in navad, kakoršnih otroci ne poznajo, in kar si tudi poočitati ne morejo. Take vaje ne bodo otrok mikale, ako se reč od ktere se bere, v podobi ne pokaže, ali pa kadar govorimo od ptujih šeg in navad, ako jih domačim ne primerjamo. Če se ne more otrokom branje poočitati, je bolje, da se nič ne govori.

To veljá tudi pri zemljopisju, če ni dotičnih obrazov. Drugače pa je to, kadar se govori od žival, kako de živé, kaj de človeku koristijo i. t. d.

Po naših berilih vendar v tej reči ni ravno veliko težav. Nekatere vaje so pa takšne, da jih otrok ne more razumeti, da presežejo tedaj njegov razum. Takšno branje bi bilo post., če bi se ljudske naprave in vredbe v obče premišljevale, kadar bi se govorilo od dolžnost, pregovorov, izrek, — večkrat pa tudi, če se med povesti in popisovanje vpletajo vsake baže premišljevanja. Otroci, ki beró take reči, morajo imeti že bolj zrelo pamet, kakor je pri njih navada. Kadar učenik pustí takšne vaje brati, naj tako ravná, da bo posamezne posnete (abstraktne) stavke pojasnil z izgledi, kakoršni so v življenju, in to naj pa potem na občno prenese. Ko bi p. hotel otrokom dopovedati, kaj da je ljudovlada, samovlada, vstavna vlada, bo moral rabiti domače prilike, da bo potem otrokom mogel abstrakten zapopadek razjasniti. Ko bi učenik otrokom razlagal pregovor: „Lenoba je mati vse hudobije“, bi malo opravil, ko bi tukaj začel opraševati, kaj je lenoba, kaj hudobija, zakaj se lenoba imenuje mati vse hudobije. Bolje bi bilo, ko bi prašal, kako imenujemo tistega človeka, ki rad brez dela pohaja, kteremu se nad vsakim delom stoži i. t. d. Potem še le pride občno premišljevanje. Ravno tako p. „Ljubezen vse preterpi, vse zljajša“ i. t. d.

Tako bi se pri otrocih veselje zbudilo, in nekaj bi se že pripomoglo, da bi se splošno razumelo. Sicer je pa skoraj boljše, take vaje izpuščati.

Taka vaja v branju se mi je zdela v I. nemškem berilu: „Der heilige Martin“, ktero javalne otroci, čeravno rojeni Nemci razumejo.

Sploh se tukaj učitelj pregreši, ako se prave stopinje ne derži, od lahkega precej na težko prestopi, pa hoče da bi majhni otroci kaj takšnega razumeli, kar je že nekoliko odrasčenim težko razumeti. Učitelj ne sme nikoli, pa tudi pri branju ne pozabiti, kakšne ljudi ima pred sabo. Ako se otrokom pretežke vaje v branju nakladajo, ne bodo tvarine razumevali, pa tudi kasneji ne urno brali. Povedano je že bilo enkrat v tem listu, zakaj da se pesmi ne smejo pretresovati; pristavljamo pa še to, če je p. otrokom letosi ena reč nerazumljiva, jo bodo drugo leto lahko razumeli, da jih bo le učenik na to napeljal.

Otrok hoče, da to, kar bere, tudi občuti. Ni mu še zadosti, da branje le razumè, ampak on si rad kaj domišljuje in se s svojim srcem (nagnjenjem) vdeležuje. Ne more zapopasti, kako resnobno je vsakdanje življenje. Reči in zgodbe, ki ga obdajajo, domišljuje si vse drugače, kakor so v resnici, tedaj je njegov svet poln čudnih reči. *)

Tedaj tako z veseljem posluša čudapolne pripovedi, pravljice, basni, legende ali svete povesti. Tam opazuje osodo blagih in dobrih ljudi, se vojskuje z nedolžnostjo zoper pregrehe, se poteguje za blage značaje, se spodbuja nad stanovitnostjo in vdanostjo v voljo božjo, nad zvestobo pa jih mravlje spreletujejo viditi, kako hudobnega poslednjic pravična osoda zadene. To pa ni samo pri malih, ampak ves čas, dokler v šolo hodijo, večidel pri tem ostane, in tudi pottlej ne mine, ako nepotrebna ali neprevidna omika priprostega duha ne prežene.

(Dalje prih.)

Tečno učilo.

K a z a v n i p o d u k.

Poljski pridelki.

S n o v a. Zelje, špinjača, salata, kumara, retkev, krompir, repa, pesa, koren, čebula, česen, fižól; grah, bob, leča; pšenica, reč, ječmen, oves, ajda, koruza; lan, konoplja, ogeršica; detelja.

U č b a. Zelje zraste na zelniku, naredi glave, ktere se porežejo in na nožih zrežejo; potem se tako zelje dene v kad kisat, in je čez leto dobra prikuha. — Špinjača ima lepo zelene peresca in je tudi dobra prijed pri mesu. — Salata je več plemen. Je zgodnja in jesenska, mala in glavната salata. Kako se salata za jed pripravlja? — Kumare imajo serčasto in zobčasto perje, mehko steblo, rumen cvet in okrogel stručast sad, kateri je naj pred zelen, zrel pa rumen. Kumare so kuhane in sirove dobre za jed. — Retkev je večidel černa, pa tudi bela in ru-deča, in ima ojster okus. — Krompir je iz Amerike k nam prinesen.

*) Ali nam ne svedočijo tega prvi izdelki človeškega uma: pravljice in druge čudne zgodbe, ktere je človeštvo v dobi svoje mladosti spisalo! *Pis.*